

ИВАН ВАЗОВ В ЧУЖБИНА

chitanka.info

МОЛИТВА

*Тебе, Боже, аз се моля,
Теб изливам си сърцето,
Тебе, по чиято воля
дишам, страдам под небето;*

*Тебе, кой живот ми даде
и в мен разума запали,
и душата ми създаде
за мечти и идеали;*

*Тебе, кой от свода тамо
сейш ми пътя със надежди,
за кого си спомням само
във великите премежди;*

*прати, Боже, крепка вяра
на душа ми безотрадна,
та на кръста си под твара
малодушно да не падна.*

*Дай Ти мощ на мойта слабост —
днес е час на изпитанье, —
дай ми Ти велика храброст
в туй великото страданье —*

*да не умрат мъжки сили
в боя тежки със неволи,
де се чупят толкоз криле,
гордост и яки воли;*

да не клюмне мен челото

*пред кумира на тълпата,
пред вида на тържеството
на силата, на лъжата.*

*Не оставяй стидно ази
да пропадна в бой със злото
и съмнение да ме сгази
в тебе, в правдата, в доброто.*

Петербург

НОВА ГОДИНА

*Вчера настъпи нова година.
Сухо и ледно срещнах я аз:
както и тая, дето замина,
нищо не носи ново за нас.*

*Нищо тя ново за нас не носи
на свойто черно, младо крило,
ни ответ ясен на зли въпроси,
ни лек врачовен на старо зло.*

*Кривди жестоки пак вред царуват,
голото зъзне, гладното мре,
вражди, омрази света вълнуват —
простата дата не ще ги спре.*

*Вражди, омрази!... Чувам им екът!
Той предвещава беди и смърт;
милйони саби зловещо звекат
с кръв да залаят сега светът!*

*А човек щастъе се ождидава
с здравици, с песни, с възторг голям.
А речта „Мир вам!“ пуск звук остава
от деветнайсет века насам.*

В ХРАМА

*Неволно отбих се във Божия храм —
като пътник отпаднал под сенчица хладна,
свещена молитва възлизаше там
и лейше мир сладък в душата ми страдна.*

*Наведох смирено, покорно глава,
смущение тайно обзе ме неволно,
и някакви чудни и нови слова
из моето сърце извираха болно.*

*Аз молах се жезко към Бога велик
за помощ, утеха в живота ми тежки —
за мене, за братя, за всеки клетник,
за всички страждущи род човешки.*

*И молах на кръста разпетий Христа
да вдъхне мен своята любов и търпение...
И дълго йощ шъпнеха моите уста,
и леко и светло ставаше на мене...*

Одеса

БЕШЕ ВРЕМЕ...

*Беше време, когато не знаех
ни унинье, ни мрачно безсилье
и с световните хали играех,
кат орел със разперени криле;*

*беше време, когато бедите
не страшаха душата ми млада
и с усмивка се фърлях в борбите
и във бурите търсех услада,*

*и за удара удар отдавах,
и на хулата с песен отвърщах,
и омразата малко познавах,
и вразите си често прегръщах.*

*И бях силен и млад, и бях жаден
за живот и за труд, и за радост...
Беше време... но що да повтарям
вечний стон на фр̀кна̀лата младост?*

НЕ СЪМ БОРЕЦ...

*Не съм борец, не съм герой прославен,
но никога покорно не пълзях,
за прошка не молих се в бой неравен
и падналий противник не тъпках.*

*Не съм поет възлюблен на тълпата,
аз идол не ставах и не имах,
аз не лъстих на глупостта, разврата,
гневът им и венците им презрях.*

*Не съм кат други „мъж на идеала“,
на търга модно знаме не развих
и в името на никакви начала
аз подлост не сторих, не одобрих.*

БЕЗСЪННА МИСЪЛ

*Нощта царува, тихо навън е.
Улицы мъртви спят запустели,
в сладка почивка животът тъне,
спят борби, грижи, ядове, цели.*

*Ангел небесен тих сън навява
на клепки морни, на гърди страдни;
само теб, мисъл, сън не смирява,
само ти нямаш покой отрадни.*

*Спи, що се риеш в бездни дълбоки?
Що будиш скърби в плесен завити?
Що буташ в сърце рани жестоки?
Що от сън дигаш змий ядовити?*

*Виж, навън свети месец омайни,
сладко заспал е сводът небесен.
Спи! Или фъркай в мирът безкрайни!
Що се вреш, бѣхтиш в тоз затвор тесен!*

РЕЗИГНАЦИЯ

*Не съм от ония, що кълнат живота
и виждат му само опакия лик,
които се дърлят от своята голгота
и пълнят въздуха със плачевен вик;*

*които му пишат присъди ужасни
и дават му най-чер, най-траурен шар;
не съм в легиона на тия нещастни,
макар че се гъна под техний товар.*

*Аз съм нещастен — има пък богатки,
ако аз повехнах, други пък цъфтят,
за мен са горчиви — а за тях са сладки
същите плодове, що дава светът.*

*Има за кого йощ да грей месец ясни,
гората да шушне, славеят да пей,
нощта да запазва сънища прекрасни,
любовта омайна радости да лей.*

*Любовта омайна! Тя едната стига
да изкупи всички на света беди!
Тя из ада жертви до рая ги дига
и господ вложи я в всичките гърди.*

*Защо да проклинам? Бивал съм и ази
честит и любил съм живота кат дар,
и весело плувах в светли му талази,
и в чашата пих му сладкия нектар.*

Сега в душа хлад е... Сърцето горчиво

*спомня и въздиша. Есента наста...
Но няма да фърля око завистливо
на онез, що жънат радости в света.*

*И не се оплаквам люто от живота,
и пих покорно горкий му пелин,
и кал да му фърля нямам аз охота,
макар че и ази на века съм син.*

СКРЪБЕН СИ, ПОЕТЕ... УЛОМЪК

*Скръбен си, поете... В твойта душа страстна,
виждам, ври, клокочи море скръб безгласна.
О поете мрачни, бог я в теб тури —
твойта мисъл жива в лен да не мухлясва,
творческият пламък в теб да не угасва,
да има той пища, светлив да гори,*

*Защото скръбта е същи дар небесни,
майка благородна на вечните песни...
Черпи ги ти своите из тоз извор скъп;
всяко сърце болно тях ще ги обикне,
всяка скръб човешка тям ще се откликне,
че човекът сам е въплотена скръб.*

*И тез песни тъжни, кат молитви чудни,
ще крепят душите в минутите трудни
и на тях ще леят врачобен елей...
Пей за братска обич, сей мисли високи
да омекнат чувства и сърца жестоки,
пей ти за доброто, за любовта пей!*

*Защото, поете, скръбта милост ражда
и на всеки вопъл братски се обажда,
защото във всяко сърце, що тупти,
има едно кътче жадно и готово
да чуй блага дума, да чуй топло слово
и от чувства честни сладко да трепти.*

НОЩ

*Безсъница, задуха... мисли безчет!
Излязох да дъхна на въздуха нощни.
Луната златеше заспалия свет
и свода, засипан с брилянти разкошни.*

*Каква тишина величава, света —
и долу гор! Какъв мир и радост!
Аз гълтах я с очи, с уста и с душа
на лятната нощ чародейната сладост.*

*И никакъв стон, ни въздишка, ни глас
не идеха в тая вселена заспала...
И тъй беше тихо, като че тогаз
всемирната скръб бе навеки умряла...*

Петербург

КАТО ПЧЕЛИ...

*Като пчели, когато се роят,
изфръкнали из кошура си тесни,
така и моите търговити песни
на облак из сърцето ми летят;*

*като поток, отприщен от яруга
висока, мойта скръб лудей —
по-скоро, в миг, да се излей —
бухти, една вълна залива друга.*

*И леко моите стихове текат,
и всяка песен е едно мъчение
изляно, едно сладко облекчение
за раните, в душа ми що горят.*

*Благодаря ти, творче, в тоз час тежки,
че дал ми си за песните дарът:
и песните, като сълзите жежки,
скръбта услаждат, мъките церйът.*

В ИЗГНАНИЕ

*Приятели, вий не забравихте
прокудений беден поет,
в скръбта му го сам не оставихте,
сгряхте го с братски привет.*

*Изпитах аз тежки гонения
там, в моята родна страна.
Във чуждата — нови мъчения:
самотност, тъга, тъмнина...*

*О боже, защо туй страдание —
далеко от моя народ
да тлея в горчиво изгнание,
да влача печално живот?*

*Да крия от чужди сълзите си,
да чезна ненужен, нечут —
аз сила ли нямам в гърдите си
за работа честна, за труд?*

*Не свети ли ум под челото ми
и в мен не кипи ли кръвта,
не трябва ли вече живота ми
за нищо добро във света?*

*Ил няма кому подкрепление
духовно в бедата да дам,
да влея заря, пробуждение
в заспалите съвести там?*

Напразно... А сърце прободено

копнее в чужбина и мре...
Не тебе се сърдя, о родино,
не ти ме отфърли, презре.

Ти пак ми разгръщаш обятия,
но ти си сама под ярем,
еднакви са нашите проклетия,
под същите удари мрем.

Приятели — вий не забравихте
поета в таз тежка тъга,
да плаче от радост направихте
сърцето ми клето сега,

когато за дъх освежителен
копнее в тоз чужди предял,
за братски привет ободрителен
от родна земя долетял.

Одеса, 1888

ЗИМЕН МОТИВ

*С бяла зимна пелена покрита,
вкочанясала земята дреме.
Злобно пее хала снеговита,
скръб и мраз навява на сърце ми.*

*Скоро ли ще слънчице да пекне —
пак да видя цвете и тревица,
пак да чуя славейче в горица
на сърце ми клето да олекне —*

*да се слея в всемирната радост,
да забравя скръбта на челяка —
свойта фръкнала навеки младост,
свойта зима, що пролет не чака!*

Петербург

В УНИНИЕ

*Et toi, dis donc, toi que voila.
Qu'as tu fait de ta jeunesse?*

Verlaine

*Години фъркат, живот отива.
Уморен, отдих търси духът.
Тревожно поглед назад се впива —
в минало шумно, в изминат път.*

*Много ли в него следи оставих
от благородни, честни дела?
Що добро нещо ази прибавих
в общата скудост, лен и мъгла?*

*Фърлих ли семе за жътва плодна
в почвата млада, дете минах?
Мисъл пуснах ли там благородна?
Светло и вечно що завещах?*

*Как си послужих с дарът господен?
Почетох ли го с достоен труд?...
Тъжно аз гледам пътя изходен,
сърце ми свива нъравствен студ...*

*Безумно ази изхарчих сили,
на вятър фърлях, нахалост сях,
не пестих младий жар в мойте жили,*

запас духовен лудо пилях.

*В страсти метежни, в борби несвесни
що чудо чувства пръснах, слепец!
Пръсках всеместно цветя чудесни,
но красен, вечен свих ли венец?*

*Не цених доста мойто призвание,
ни в душа тайний пламък свещен;
аз пях, но рядко гордо съзнание
за дълг високи сгрева ме мен.*

*И мойте песни тъй отлетяха...
Много ли отклик има от тях?
Случайно скудни зърна паднаха
в ровката нива, аз дето пях...*

*Как много пръснах — и посях малко —
от толкоз сили, младост, живот!
О син разсипник, прахосал жалко
в безумни оргий безцен имот!*

НА МАЙКА МИ

*Майко жална, мъченице кета,
откъде се взе у тебе сила
да изтърпиш таз съдба проклета,
да пренесеш толкова теглила?*

*Какви горки ти не ни отрови!
Каква скръб те, майко, не нагази!
Окол теб изникнаха гробове
и всяк — къс от твоето сърце пази!*

*Не чух клетва грешна да изпъшка
твоята душа чиста, кат светиня,
не чух злоба — се тъй кротка, мъжка,
се таз славна майка героиня!*

* * *

*Не можях щастлива да те стора,
не можях крило ми да те спази.
Сам аз падах, ти знайш, и подпора
в твоята пак любов намирах ази.*

*И как чудно твоята дума нежна
дигаше ми силите сломени!
Ти, сама разбита, безнадежна —
дух и бодрост даваше на мене.*

*Неведнъж дължа ти аз живота —
колко пъти в мен ти възроди го!*

*Ах, но твоят... твоят бе голгота:
вечен траур него затъмни го!*

* * *

*И сега, из мрака безизходен,
пак простирам къмто теб ръцете;
твоят образ тъжен, благороден
и тук, във чужбината, ми свети.*

*Той един, о майко, днес крепи ме,
той един във мойта нощ не гасне
и венеца му трънлив мири ме
с бурите на тоз живот ужасни.*

Петербург

СЪРЦЕ

*О бедно сърце, пак се вълнуваш,
пак се безумно в гърди ми тръшкаш,
примреш минутно — и забеснуваш,
и пейш пияно, и болно пъшкаш.*

*О сърце мое, сърце несвястно,
кога ще имаш отдих надежден?
Смутове вечни люшкат те бясно,
няма за тебе час безметежен?*

*Най-слабий удар болки в теб буди,
най-ситна искра в пожар те туря,
ту спомен горки, ту скърби луди —
се ще в теб има някоя буря.*

*И ти пак жадно пийш мъки нови
и сладко, сладко гориш, копнееш —
стига, че нещо те мъчи, рови,
стига, че страдаш и — че живееш!*

1888

НЕ СИЛИ СЕ...

*Не сили се на изповед тежка,
не откривай своята тайна жална,
твоите сълзи казват я без грешка:
ти си жертва на съдба печална.*

*И теб рано измени живота,
скръб забули твоето чело ясно,
ти, йощ млада, влачиш веч хомота
тежкия на битие нещастно.*

*И ти мълчиш! Ти си длъжна, бедна,
да си мяташ на скръбта покривка,
да излазаш пред тълпата ледна
с ад в душата — на лице с усмивка.*

*Само аз ги зная какво значат
тез усмивки, като мраз студени,
тия влажни очи, що не плачат,
тез въздишки по лице разлени...*

КОГАТО СИ САМ

*Горчив е животът, когато си сам,
когато светът се от тебе чуждее,
когато в душа ти небесният плам,
кат ламба без масло, печално мъждее;*

*когато във цял свят открита душа
не можеш да наидеш — ти своята да кажеш,
усещаш измяна и виждаш лъжа,
там, дето горещо участие тражиш.*

*Как мъчно тогаз се живеи на света!
Отчаянье мрачно във теб се пробужда,
ти чувствуваши страшна навред теснота
и цяла вселена за тебе е чужда.*

*Не знайши към кого ти ръка да простреш,
кому ти да вярваш, къде да се плачеш,
нито де да идеш и де да се спреш —
помазан, отруден от твара, що влачиш.*

*Макар ти да бъдеш и бодър, и як,
и с горда привичка да криеш тегло си,
но има минути, в които челяк
неволно утеха, съчувствие проси.*

*Тогава сърцето ождида, копней
и доста е, мислиш, в туй пагубно време
една заря светла, за да те съгрей,
една топла дума пак да те поднеме.*

Но няма! И страдаш... и стенеш без глас,

*и гълташ сълзи си, готови да бликнат —
от страх да не би, ах, наокол тогаз
язвителен присмех те йоц да подигнат.*

ПРЕД ГРОБА НА ЦАРЯ-ОСВОБОДИТЕЛЯ

*Царю, почиваш ти във тоя гроб отдавна
и тоя хладен мрамор пази ти прахът;
но твойто светло име, памет славна
изпълнюват светът.*

*Загина ти, кога живот на нази даде
и в тоз жестоки, безсърдечни век
ти пръв дело велико и божествено създаде:
строши оковите на роба-человек.*

*„Гряди вон. Лазаре!“ — ти викна към умрелий
и ний възкръснахме при твоя сладък зов,
народите се удивиха — невидели
подир Христа такова чудо и любов,*

*и ний, царю — на таз любов създанье, —
ний с друго чудо смаяхме светът:
осмахме твоето благодеянье
и в нашите сърца за тебе няма кът.*

*Презряхме твойта воля и завет свещени,
оклеветихме твоя царски идеал,
скъсахме родни връзки с порой кръв скрепени,
след бомбата — и ний убихме те без жал!*

*Мислил ли си, царю, че щяло тѣй да стане —
когато с кръст в ръка на руския народ
показа ти великото призвание —
за младший брат да жертвува живот?*

Каква любов велика и безмерна!

*Какви свети мечти тогаз си ти таил!
Мислил ли си, царю, за тая жътва черна?
Мислил ли си — и кой го бе мислил?*

*Прости, прости, о сянко вечна — на колене
тук моля се пред гроба твой!
Шумът от нашто грозно умопомраченье
смуги свещений ти покой!*

*Прости, прости, от твойто жилище безбрежно
за моя клет народ простирам аз ръце,
за милост моля аз към твойто нежно,
вселюбяще и всепрощаваще сърце!*

*Прости ни ти жестоката измяна —
бъди ни и в небето пак добър отец —
във името на толкоз света кръв проляна,
във името на мъченишкий ти венец!*

*Недей изрича съд, ни клетва люта
(гласът на праведните чува бог),
корабът ни из бурите се лута,
не види бряг из тоя мрак жесток.*

*Но тя ще блесне, истината, яркозрачна,
в нощта на нашето съзнание и сърца,
но дотогаз, о сянко мрачна,
моли се там за твоите деца!*

Петербург

Написано след поклонението на гроба на императора Александра II в царската усипалница в Петропавловската крепост. По него време (1888 г.), както е известно, връзките между България и Русия бяха съвсем прекъснати и ненавистта против Русия бе достигнала дотам, щото самото споменуване името на Александра II се считаше за престъпление. Тия стихове бяха изблик на тежкото чувство, което изпитвах, като българин и славянин, макар че в действителност аз много обобщавах тогава горнята ненавист, настроение впрочем преходно, създадено от временни политически недоразумения с Русия.

4-ТА ГОДИШНИНА НА СЛИВНИЦА

*Война позорна, война проклета!
(О божже, всяка война такваз е!) —
рано ти наште мирни полета
с гроби насея, с кърви накваси.*

*Омразна ми си с твоята слава,
с кървавий празник, що завеща ни;
радост на други нек тя внушава —
в мен буди болки, негодуванье.*

*Помня аз живо време нещастно,
кога ти пламна с фурий си бледи
и зверски страсти раздуха бясно
и два народа трепетни сведе —*

*не на труд общи, на пир домашен,
а на сеч кървав, на смърт, проклятия!
Брат на брат гневно дигна меч страшен,
вместо да падне нему в обятъя.*

* * *

*Сливнице, ти си гроб, кой погълна
хиляди сили, надежди, вери...
Враждата само там не потъна:
тя дебне злобно, за мъст трепери.*

*Сливнице славна, кому требва ти
с твоята слава, ужаси, лаври?*

*Кой два народа при теб изпрати?
Кой се безбожно над тях погаври?*

.....

*Теб те подготви зъл гений адски,
та с твойте венци, срамове, гроби
вечно да будиш във души братски
радости зверски и зверски злоби.*

* * *

*И мойта муза възпя таз слава!
И сви на гроба венец кръвнишки!
И сля гласа си в шумната врява,
заглуши в гърди честни въздишки.*

*И не каза тя думи високи
за любов, прошка и примиренъе,
и не навлече траур дълбоки
посред народний триумф пиени.*

*И в песента ѝ звучеше ярост —
от тъмний вихър и тя обзета —
господи, ти ще простиш, от жалост,
човека слаби, но не поета!*

Одеса, 1888

АЛЕЯТА

*Чудна ноц приспа земята морна.
Светнаха с брилянти небесата
и зефир прохлада животворна
лейше, сладко шъпнеше с листата.*

*Ний седяхме мълчешком под свода
тъмен на акациите зелени,
и ведно с заспалата природа
тънехме във сладко упоенье.*

*И мечтаехме за щастъе вечно,
за ноц? чаровни, дни безбурни...
И души в блаженство безконечно
сливахме ги във мечти лазурни.*

*И летяхме в други мир тогази,
пълен с наште блянове небесни...
И живота ний оставяхме зад нази
да гърми с талазите си бесни!*

БЛАГОДАРЯ

*Благодаря. Ти внесе нова сила,
ти внесе здраве, радост, благодат
в душата ми. Обикнах тоя свят,
откакто ти, жена възшебна, мила,
вложи в мен ново чувство — да горя
и да обичам пак. Благодаря.*

*Живота зле, жестоко ме измами.
Слетя ме рано злоба и печал,
разлюбих всичко, що бях обичал,
напуснах честен труд, зафърлих знаме
и рекох малодушно: нека мря!
Тогаз се ти яви. Благодаря...*

*Тогаз се ти яви и в твойте очи
приветни, нежни светна за мен май...
Из туй върховно, славно чувство, знай,
възшебнице, че нов човек изскочи!
Сега съм смел, та ще ли се смиря
пред страшната съдба? Благодаря.*

*Ти вля в душа ми синий цвят небесни,
сиянъето на майската зора,
приветний шум на младата гора
и полский дъх, и славейските песни...
Успях живота тежки да съзря
пак мил и хубав... О, благодаря.*

СПОМЕНИ

*Аз бях отчаян, аз бях озлобен,
аз бях намразил всичко световно,
но ти ме сгря, мила, ангело нежни,
с твоята ласка, слово любовно.*

*Горещо, дълго аз се упивах
в твоите обятия страстни и жезки
и в любовта си ази забравях
минали мъки — нови по-тежки.*

*Забравях всичко: ядове, грижи,
под дъх любовен злоба заглъхна,
сдобих криле пак, сърце разбито
под нежни ласки сладко отдъхна.*

*Отде се взе ти в пътя ми трудни
изгнаник беден с любов да сгрееш,
сладка отрада и примиренье
с живота в него, жено, да влееш?*

*Помня ги ази онез минути
за мене скъпи, що отлетеха...
И ти сама бе, душо печална,
жадна за обич и за утеха.*

*И ти жеднейше в душа душа си
да излейш волно и без преструвка,
да срещнеш отклик на стон болезнен,
на сълзи — усмих, на плач — цалувка.*

Горка и сладка бе нашта среща

*и кат сѣн кратка нашата радост.
Раздяла бърза разлъчи люто
две сърца, пълни с мъка и сладост.*

*Прости! Ох, няма да те забравя.
Как се забравят спомени сладки?
Много ли има в тоз живот пусти
таквиз минути чудни, благатки?*

1888

КОГА ОТПЛУВА...

*Кога отплува, аз я не изпратих.
Кога корабът скри се в бледний кръгозор,
аз дойдох на брега и дълго, дълго
изглеждах морския простор.*

*Талазите насам търчаха пенни
и с рев разбиваха ми се отпреж,
но нищо не разбрах за нея в техний
безсмислен и сърдит гърмеж.*

*И пак дигнах очи и шушних тъжно:
„Прости! Прости!“ — вторачен в тайний кръгозор,
но нито в безконечното пространство
не улови смутений взор!*

*И дълго време на брега стоях йоц
и вирах се напред с измокрено лице,
като че чаках някой да ми върне
назад полвината сърце.*

Одеса, 1888

ЕСЕННИ ХАЛИ

*Вейте, хали тъжни, хали есенешки!
Слуша ми се вашта песен меланхолна,
сфащам нещо сродно в стона ви човешки,
чувам някой отклик на душа си болна.*

*Има нещо гробно в вийнето ви диво,
сякаш плаче сърце кърваво, разбито,
сякаш че това е опело горчиво
на моите надежди, щастие убито...*

*Пейте, вихри, вашта песен погребална.
Нека тя говори за гроб, за почивка,
нека ечи се тъй мрачна и печална:
друга по-приятна — счел бих за присмивка.*

НА КАЦНАЛОТО НА ПРОЗОРЕЦА МИ ПТИЧЕ

*Малка птичко треперлива,
що уплашена цвъртиш?
Снежна пелена покрива
твоите поляни, виж!*

*Лоша зима е настала —
тръпне твоето крилце,
вятър вей и мраз, и хала —
падна слабо ти гнездце.*

*Що те мъчи, птичко мила?
Страх ли, скръб ли или глад?
Ах, неволи и теглила
има и във ваший свят!*

*„Птичката без труд живее“,
дядо Господ е казал —
и за нея зло беснее!
И за нея има жал!*

*Буря ревне — гасне слънце,
рухва гнездо — чада мрат!
Падне сняг — и няма зрънце,
ни мушици във студът*

*ил ястребът, като дебне,
впива в тебе своя клъв,
ил ловецът пък враждебни
сваля те обляна с кръв.*

*Скръб, беди!... Беди вред, дете
диша клета жива твар!
На земята, във небето
злото влада и е цар!*

*Вред неволи, злочестии!
Без тях няма миг и кът —
и човеци, и стихии
с мрачна жажда ги множат.*

*И вселената безкрайна
пълна е с ужасен стон...
Боже, страшна е таз тайна!
Лют е вечний ти закон!*

*.....
Но ти зъзнеш, пиле жалко,
на фъртуната, отвън!
Влез у мене, влез за малко —
имам завет и огън.*

*Влез ми, пиленце, под свода
и от плен се ти не бой.
Ах, живота без свобода
знам го как е мъчен той.*

ЕДНА МУЗА В ТРАУР

*Отдавна немей той, от света забравен.
Живей той, певецът, но с мъртвий е равен.
Една нощ у него музата тропна.
— Кой ме буди в мрака? — каза той в смущенье.
— Ставай, о поете, светло вдъхновение
аз за тебе нося — девата викна.*

*— Ох, иди, богиньо, късен час сега е!
Моят дух озлобен сън, отдих желае,
сън, отдих, ти чуйш ли! — вечни като смърт.
Сърцето ми трепка в сънища гробовни,
в него вместо песни съскат змий отровни
и парливи рани пъшкат и горят.*

*Ил не знайш? Неволи страшни ме сломиха
и рано измами горчиви затриха
вярата ми в всичко, що възнях, любих.
Видях, че мечтите мечти се оставят,
че на злото земно далеко е краят,
и ази сърдито лирата разбих.*

*Неведнъж чело ми сред буря клюмна,
не с една надежда света и безумна
простих се навеки и почти без жал...
Тежък бе животът и всяк удар нови,
що падна въз мене — един гроб изрови
за някой сън златен, призрак умилял.*

*Видях силна младост без време строшена
в усилия безплодни, видях преломена
мойта горда воля от страшний живот.*

*С много вече кривди мълком помирих се
и сторих това аз, и не възмутих се —
стискан на теглата в зверския хомот.*

*Видях как грохнаха моите кумири —
и как злото светско без жалост изтири
всякой култ и вяра из мойта душа;
видях в кал светите мои идеали,
знамената честни — оплюти парцали,
с които търгува мръсната лъжа.*

*Видях я аз нея в царска багреница,
честността в окови, правдата — в тъмница,
видях аз на злото стихийната мощ,
видях му и наглий триумф, тържеството,
изгубих аз вяра в бога и в доброто
и наста в душа ми безконечна нощ.*

*И сега, о музо, без олтар живея...
Любовта една би... Уви, и от нея
раните ще нося, дор бъда човек.
Из чашата ѝ сладка пих със всички сила,
но с капката нектар — море от горчила
изпих и отровен останах навек.*

*За какво да пея? Де извор за песен?
В душата ми само уломки и плесен,
и тиня от бури, и отчаян мрак...
Искра светла божя тамо не прониква
и тя на доброто веч се не откликва,
и дори да плаче тя забрави как!*

*Де извор за песни? В природата дивна?
Тя ми стои чужда, като гроб противна
с вечната си хубост и нетлен покой.
Едно само чувство в душата ми свети,
цъфти и вирее, като майско цвете:*

злобата — изчадъе на мъки безброй.

*Злобата, о музо, пъклената сила,
що всичко човешко в мен е угасила,
змия, що ме гложди и ми дава мощ...
Кажи ми, анчарът ражда ли мед пресен,
отровата — нектар, а злъчката песен?
Остави ме, музо! Бягай! Лека ноц!*

* * *

*Музата фърчеше в пространствата звездни.
Един ангел, жител на висшите бездни,
срещн? я. „Що плачеш? Отде таз тъга?“ —
попита я трогнат, кат видя сълзите,
на девата кротка че блещят в очите.
„От един покойник връщам се сега!“*

Одеса

ЕСЕН

*Днеска излязох въвн на полето.
Пак се засмяла бедната есен,
пак е лазурно, светло небето —
само въздуха — без птича песен,*

*само дървята — голи, без шума,
а в треви няма миличко цвете;
едното слънце, като за глума,
с пролетна сладост над земя свети.*

*Па ѝ говори: „Виж, аз те грея
с моите най-нежни лучи небесни,
сила и младост щедро ти лея...
Де твоите рози? Де твоите песни?“*

*— Ох, цветя, песни (шъпне тя тамо),
не ми се мислят — веч иде зима...
Топличко искам, топличко само,
по-длъжско време, слънце, топли ме!*

ЖАЖДА

*Да бях искал аз всичко да изкажа —
що чувствавам, що мисля, що страдая,
да бих можал аз смело да покажа
на хладний свят туй, що в сърце си тая —*

*терзанията, язвите дълбоки,
враждите, жаждите неутолени,
болежът от съмнения жестоки
и мъките до днес неподелени;*

*и всичко, що в душа ми скрито глъхне,
и всичко, що в гърди е накипяло —
то мойто сърце щеше си отдъхне —
едно сърце поне го би разбрало.*

*Напразно. Песните са неспособни
да предадат затиснатата буря...
Та па и храброст нямам тайни гробни
на смешен показ пред света да туря.*

*Като скъпец златото си, аз рия,
ревнив, скръбта си в бездна непристъпна...
А как желал бих всичко да разкрия,
на братски гърди всичко да пришъпна!*

*Да си поплача, да си потъгувам
без страх от присмех, злобен съд човешки,
любовни имена да споменувам
с благословию... и със клетви жежски;*

да кажа как злочест живота влача,

*изневерен от всичко във борбите,
кат майка жална тихо да поплача
над толкоз гробове в душа ми скрити,*

*та тежък твар от мен да се поснеме,
та да олекне на гърди ми страдни
и бар едно сърце тъга ми да приеме,
преди да я вверя на гроба хладни.*

Одеса, 1888

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.